

Melaike kavramı üzerine

Murat Bey: “Melâike ne demektir? Mâhiyeti nedir? Câmi’üs-Sağîr’de çocukları melek isimleri ile isimlendirmeyi yasaklayan bir hadîs okudum. Hikmeti nedir? Meleklerle insanlar arasında üstünlük derecesi var mıdır? Varsa nasıldır?”

Lügatte güç, kuvvet, haberci, elçi mânâlarına gelen melek; fitratları sâfî ve mâsûm bulunan, Allah’ın emirlerini harfiyen yerine getiren, nûrdan yaratılmış varlıklara denmektedir.

Meleklerle iman Kurân’ın emrettiği iman esâslarından ve farzdır. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: “Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, mü’minler de. Hepsi Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandı.”¹

Meleklerle düşman olmayı Cenâb-ı Hak, inkâr etmekle bir tutmaktadır: “Kim Allah’a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrâil’e ve Mîkâil’e düşman olursa bilsin ki, Allah kâfirlerin düşmanıdır.”²

Melâikenin muazzam bir ümmet olduğunu ve Cenâb-ı Hakk’ın “Îrâde” sıfatından gelen tekvînî emir ve kânunlarının hamelesi ve mümessili bulunduğunu beyan eden Bedüzzaman Hazretleri (ra); bunu, beşerin de bir ümmet olarak Cenâb-ı Hakk’ın “Kelâm” sıfatından gelen İlâhî emir ve kanunlarının hamelesi ve mümessili bulunduğu durumuna benzetir.³

Sonsuz sayıda galaksileriyle, yıldızlarıyla, güneşleriyle, gezegenleriyle, dünyasıyla bir bütün olarak kâinâtın işleyişi, tedbîri, tedvîri, canlıların rızıklandırılması, hayatlarının devamı ve bunun için gerekli şartların hazırlanması Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz emirler silsilesi ile ve bu emirlerin eksiksiz ve harfiyen icrâsı ile mümkündür. Fen, felsefe veya okul dilinde bir kısmına “kuvâ-i sâriye” mânâsında⁴—“burada tâbir yerindeyse—“tabiat kanunları” veya “doğa yasaları” da denilen bu sonsuz emirler ve kânûnlar dizisine, vazîfeli ve müekkel melekler hâmindirler. Yani Îrâde sıfatından gelen sonsuz sayıda tekvînî emir ve kânûnların muhatabı olarak, sonsuz sayıda melâike vardır ve her birisi bu tekvînî emir ve kânûnları harfi harfine ve eksiksiz

olarak uygulamakla vazîfelidirler. Kâinâtın gidişâtındaki baş döndürücü düzen ve âhenkten anlıyoruz ki, melekler vazifelerini kâmilten yapmaktadırlar.

Meleklerin bu vazifeleri, kendileri için ibadet, tesbih ve zikir niteliğindedir. Çünkü bu emirler, vakti vaktine ve harfiyen uygulanmak üzere kendilerine bizzat Cenâb-ı Hak tarafından tevdi edilmektedir. Melekler bu vazifelerini icrâ etmekten manevî, çok özel ve yüksek ruhanî zevk, feyiz ve lezzetler almaktadırlar. Bu ruhanî lezzetler ve feyizler, onların yeterli derecede aktivite sağlayabilecekleri oranda yüksek bulunmaktadır.⁵

Meleklerin vazife ve ibâdetlerine müdâhale durumunda bulunabilecek hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Şeytan onlara müdâhale edemez, engel olamaz, va-zifelerini sonuçsuz bırakamaz. Bu yüzden melekler, insanlar gibi mücahede ile terakkî etmezler; makamları sabit kalır. Oysa insanlar ibadetlerinde öyle bir iç ve dış müdahaleyle karşı karşıya kalmaktadırlar ki, esfel-i safilînden a'lâ-yı illiyyîn'e kadar inen ve yükselen sonsuz bir merdivenin basamaklarında ölünceye kadar yüksek risk altında bulunmaktadırlar. Bu çetin mücahadeden dolayı insanlardan mü'min olanların dereceleri, meleklerden elçi olmayan diğer hamele meleklerin derecelerinden; Peygamberlerin dereceleri de, bütün melâike-i izamın derecelerinden üstün bulunmaktadır.

Bahsettiğiniz hadîs-i şerifte Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) şöyle buyurmaktadır: "Çocuklarınıza peygamber isimleri koyunuz; melâike isimleri koymayınız."⁶

Buradaki emir ve nehyden; birer beşer olan peygamberlerin açlıkta, susuzlukta, yorgunlukta ve iyi-kötü bütün beşerî hallerde bizlere tam rehber olduklarını, isimlerini çocuklarımıza vermek sûretiyle bize onları hatırlamak ve ahlâk-ı hamîdelerini örnek almak kapısının açılabilceğini; ancak melâike varlık, fitrat ve mâhiyet olarak bizden ayrı bir tür olduğundan, onların isimlerini vermenin peygamber isimleri kadar isabetli olmayacağını anlamamız mümkündür.

Bu çerçevede yerleşmiş ve oturmuş bulunan İslâm kültüründe zâten Cebrâil, Mîkâil, Azrâil, İsrâfil, Münker, Nekir, Hafaza gibi melek isimleri çocuklara isim olarak verilmemektedir. Peygamber isimleri ise birer Sünnet-i Seniyye olarak verilmektedir. Bazı yörelerimizde çocuklara isim olarak verilen "Melek" adını, bu adın günahsızlığı ve mâsûmiyeti çağrıştırması sebebiyle Hazret-i Peygamber'in (asm) nehyinin dışında tutmakta fayda var. Zâten melek umûmî bir addır; Peygamber Efendimizin (asm) nehyi ise husûsî melâike isimlerini kapsamaktadır. Doğrusunu Allah bilir.

Dipnotlar:

- 1- Bakara Sûresi, 2/285
- 2- Bakara Sûresi, 2/98
- 3- Sözlür, S.471
- 4- Sözlür, S. 470
- 5- Sözlür, S. 318
- 6- Câmî'üs-Sağîr, 2/2358